

Motion till riksdagen 2019/20:219

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

Klimat- och miljöfrågans påverkan på utrikespolitiken

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
2 Inledning.....	3
3 Problembeskrivning.....	3
3.1 Konflikter i miljö- och klimatförändringarnas spår.....	3
3.1.1 Resursbrist drabbar fattiga hårdare än rika	4
3.1.2 Klimat- och miljökatastrofer, höjda vattennivåer och ökenspridning.....	5
4 Behov av ökat samarbete och klimaträttvisa	6
4.1 Klimat- och miljöförändringarna ställer nya krav på samarbete	6
4.2 Bättre resursfördelning, mer jämställdhet och jämlikhet.....	7
4.3 Kräv att handelsavtal ska vara miljö- och klimatvänliga.....	9
4.4 Ställ klimat- och miljökrav på export- och investeringsinsatser	10
4.4.1 AP-fondernas klimat- och miljöansvar	10
4.4.2 EU:s klimatinvesteringar.....	11
4.5 Stärk miljön och klimatet i utvecklingspolitiken.....	12
4.6 Stärk företagens ansvar för miljön och klimatet.....	14
4.6.1 Stärk bankernas ansvar för miljön och klimatet klimat	15
4.7 Rätt till rent vatten	15

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen konsekvent bör adressera de klimat- och miljörelaterade förändringarnas koppling till säkerhetspolitiken i Sveriges utrikespolitiska relationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i internationella klimatförhandlingar och övriga forum som berör klimatfrågan bör uppmärksamma de globala skillnaderna liksom klass- och genusaspekter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på efterlevnad av Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosur och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att kapitlen om hållbarhet i de handelsavtal som EU ingår med andra länder ska stipulera sanktioner ifall parterna inte håller sina åtaganden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med nya riktlinjer som stoppar stöd från statliga bolag och myndigheter till miljö- och klimatskadliga investeringar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de riktlinjer avseende miljö och etik som AP-fondernas placeringar ska vägledas av och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att den europeiska investeringsbanken omvandlas till en klimatinvesteringsbank och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med tydliga förslag på hur man ska hantera de hinder för utveckling som beskrivs i skrivelsen Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU:s klimatbistånd ska vara additionellt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att IMF:s och Världsbankens verksamhet anpassas till Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att även införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due

diligence i regelverken för företags agerande utomlands och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN samt inom IMF och Världsbanken bör verka för att privatisering av vattenresurser stoppas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges arbete med att säkra rätten till vatten behöver fokusera på att långsiktigt stärka och bygga nationella system och institutioner som kan tillhandahålla hållbara vattentjänster och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Klimat- och miljörelaterade förändringar hotar tillgången på resurser som är nödvändiga för människors överlevnad. Översvämningar och torka gör områden obeboeliga och försämrar tillgången på mat. Samtidigt som dessa förändringar innebär hot som hela mänskligheten står inför, drabbar de olika delar av världen på olika sätt. Hur vi möter hoten från de klimat- och miljörelaterade förändringarna kommer att få avgörande betydelse för framtida generationer.

Det går att genomföra de omställningar som krävs på ett sätt som minskar inkomstklyftan, fördelar välståndet jämlikt samt ökar och stärker det internationella samarbetet – den multilaterala världsordningen. Om vi inte väljer den vägen är risken stor att efterfrågan på de allt knappare resurserna skapar konflikter där grupper ställs emot varandra i en kamp om överlevnad. I en tid då den multilaterala världsordningen är ifrågasatt och hotad, när nationalistiska, reaktionära, patriarkala och rasistiska krafter är på frammarsch kan ökad resursbrist leda till svåra konflikter.

3 Problembeskrivning

Ökad utsatthet till följd av resursbrist, klimat- och miljökatastrofer orsakade av klimat- och miljörelaterade förändringar utgör allvarliga hot mot överlevnaden för en stor del av jordens befolkning. De områden som är värst drabbade är framförallt befolkade av den fattigaste delen av jordens befolkning, kvinnor drabbas hårdare än män. Den del av befolkningen som har minst påverkan på klimat- och miljöförändringarna har dessutom sämst förutsättningar att skydda sig mot dem. I en tid då nationalism och reaktionära, patriarkala och fascistiska krafter är på frammarsch kan de förändringar vi står inför leda till allvarliga konflikter. I flera av de konflikter vi ser idag har förändringar i klimat och miljö varit en bidragande orsak bakom konflikten. Problemen som beskrivs i denna motion handlar därför inte enbart om framtiden, de är redan här.

3.1 Konflikter i miljö- och klimatförändringarnas spår

Kopplingen mellan klimatförändringar och säkerhet togs upp i FN:s säkerhetsråd för första gången 2007. I mars 2017 antog säkerhetsrådet resolution 2349 om konflikten kring Tchadsjön. Resolutionen slår fast att klimatförändringarna och deras konsekvenser som vattenbrist, torka och markförstöring har betydelse för konflikten.

Till följd av en svår torrperiod i Syrien från 2006 och fyra år framåt tvingades omkring 1,5 miljoner människor att flytta till storstäder som Damaskus och Aleppo. Kombinerat med flyktingar från kriget i Irak ökade befolkningen i syriska städer med ca 30 procent under några få år. Den kraftiga befolkningsökningen anses av flera experter ha varit en bidragande orsak bakom de ökade spänningar i landet som ledde till det grymma krig som nu pågått i över sju år.

Svår torka i Kina, Ryssland och Ukraina under 2010 fick de globala vetepriserna att stiga kraftigt. I delar av Egypten – världens största veteimportör – steg priset med 300 procent. När människor inte kunde få mat för dagen förvärrades redan befintliga spänningar. Det höga vetepriiset var därmed en bidragande orsak bakom de folkliga protester i landet som blev en del av den arabiska våren.

Även i inbördeskriget i Darfur anses klimatförändringarna ha spelat en viktig roll. Torka ledde till ökade konflikter om de bristande resurserna mellan den bofasta jordbrukande befolkningen och de nomadfolk som levde i samma områden. De bofasta och nomadfolken tillhörde olika etniska grupper varför konflikten fick en etnisk dimension och förenklades till att handla om etnicitet och kultur.

3.1.1 Resursbrist drabbar fattiga hårdare än rika

I en rapport publicerad i juni 2019 varnar FN:s rapportör för extrem fattigdom och mänskliga rättigheter, Philip Alston, för klimatkrisens konsekvenser på fattigdomsbekämpningen och efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Alston understryker att fattiga människor drabbas mycket hårdare av klimatförändringarnas konsekvenser än rika. Han lyfter flera exempel på att så redan är fallet, men förutspår att det kommer bli ännu tydligare i framtiden och använder ordet klimatapartheid för att beskriva risken för ett samhälle där rika människor köper sig fria från konsekvenserna av de utsläpp de själva till stor del skapat.

Alston menar vidare att klimatförändringarna riskerar att omintetgöra de senaste 50 årens framsteg inom fattigdomsbekämpningen och lyfter fram tidigare forskning som säger att 140 miljoner människor kan bli hemlösa till 2050 i den fattiga delen av världen, till följd av klimatförändringarna. Han understryker också orättvisan i att utvecklingsländerna väntas bära 75 procent av kostnaderna för klimatförändringarna, trots att den fattigaste halvan av jordens befolkning endast är ansvariga för 10 procent av de globala utsläppen och dessutom har sämst förutsättningar att hantera deras konsekvenser.

Alston menar att klimatförändringarna därigenom utgör ett hot mot grundläggande mänskliga rättigheter som rätt till liv, vatten, mat och boende, men också demokrati och rättsstatens principer då kriser och resursbrist till följd av klimatförändringarna kommer att skapa oro och leda till splittringar i samhället som hotar dessa grundläggande principer. Xenofobi och ökad nationalism riskerar också att följa i klimatförändringarnas spår som konsekvenser av resursbrist. Därför menar Alston att klimatfrågan måste bli mycket mer närvarande i allt människorättsarbete.

Enligt Oxfam står de rikaste tio procenten för omkring hälften av världens alla koldioxidutsläpp och den fattigaste hälften endast för omkring tio procent. Genomsnittssvensken släpper ut cirka 10 ton koldioxid per år medan människor som lever i extrem fattigdom i exempelvis Bangladesh eller Kenya kan släppa ut så lite som 0,12 ton koldioxid per person och år.

Tidigare i år presenterades en studie som slår fast att den globala uppvärmningen orsakar svåra ekonomiska förluster i majoriteten av världens låginkomstländer och att effekten väntas förvärras när utsläppen ökar. Enligt studien är Bangladeshs BNP 12 procent lägre till följd av den uppvärmning som redan skett. För låginkomstländer som Niger, Burkina Faso och Sudan beräknas BNP vara hela 20 procent lägre i dag på grund av uppvärmningen. Därigenom överstiger de ekonomiska skadorna från klimatförändringarna det samlade biståndet dessa länder mottar.

Enligt en annan studie i Nature Communications beräknas medeltemperaturen öka med ytterligare hela 0,6 grader om de fattigastes inkomster ökar till 3 dollar om dagen utan ökad ekonomisk omfördelning. Ytterligare en studie i World Social and Economic Review menar att med dagens fördelning av den globala tillväxten skulle världsökonomi behöva växa sig 175 gånger större innan alla tjänar minst 5 dollar om dagen. Det är uppenbart att en omfördelning av resurser krävs för att kunna kombinera fattigdomsbekämpning med en hållbar utveckling.

3.1.2 Klimat- och miljökatastrofer, höjda vattennivåer och ökenspridning

Extremväder i form av långvarig torka, tropiska stormar och översvämningar blir allt vanligare till följd av den globala uppvärmningen. På utsatta öar som Kiribati har många människors hem redan slukats av havet. Cyklonen Idai som slog mot bland annat Moçambique och Zimbabwe tidigare i år var en av de värsta katastroferna som någonsin drabbat det södra halvklotet. FN:s generalsekreterare António Guterres kallade den för ”ytterligare en larmklocka om klimatförändringarnas faror”.

Idag bor omkring en miljard människor i kustområden strax över havsytan. Stigande havsnivåer och återkommande översvämningar utgör redan hot i stora delar av världen, men om förändringen kommer snabbare än väntat kan hotet bli ännu allvarligare.

I en tid då fler människor än någonsin tidigare befinner sig på flykt och de humanitära hjälpbehoven också är större än någonsin är de humanitära hjälpinsatserna redan underdimensionerade och oförmögna att möta de behov som uppstår vid allvarliga katastrofer. Vänsterpartiet menar att det humanitära systemet behöver starkare finansiering samtidigt som kopplingen mellan de förebyggande insatserna och de humanitära svaren på akuta kriser behöver stärkas. I de fall där hjälporganisationer och det internationella samfundet finns representerade redan före katastrofer inträffar kan hjälpen nå de behövande både snabbare och effektivare. Samtidigt som det förebyggande arbetet kan mildra effekterna av katastroferna.

FN:s klimatpanel IPCC konstaterar i en rapport som publicerades sommaren 2019 att en halv miljard människor lever i områden som är utsatta för ökad ökenspridning och att jord försvinner tio till hundra gånger snabbare än den bildas.

För att motverka ökenspridningen krävs ett mer hållbart jord- och skogsbruk som betonar resiliens (förmåga att hantera förändringar och fortsätta utvecklas). Agroforestry och småskaliga jordbruk baserade på lokala villkor är några av de metoder som ofta lyfts upp i sammanhanget. Vänsterpartiet ser att Sverige, inte minst inom ramen för vårt internationella utvecklingssamarbete, kan ta en mer framträdande roll i att främja ett hållbart jord- och skogsbruk. Vi avser att återkomma med mer konkreta förslag under mandatperioden.

4 Behov av ökat samarbete och klimaträttvisa

Klimat- och miljörelaterade förändringar har blivit allt mer närvarande i den politiska debatten under de senaste åren. Frågorna har också i större utsträckning kommit att ses som sammankopplade med andra politiska frågor, en utveckling som är nödvändig för att kunna förstå och hantera de risker som de klimat- och miljörelaterade förändringarna medför.

För att möta de risker som de klimat- och miljörelaterade förändringarna innebär måste vi minska vår påverkan på klimatet och miljön. Utsläppen av växthusgaser, skogsskövlingen, nedsmutsningen av haven måste minska. Vi måste också bättre anpassa våra levnadsmiljöer för att kunna hantera riskerna som följer av de klimat- och miljöförändringar vi har att vänta. Det krävs en omfattande omställning av vårt sätt att leva.

För att klara av den omställning vi står inför måste vi även förstå vilka ekonomiska och sociala effekter som omställningen kan få och hur de påverkar lokalsamhället och sammanhållningen i det. Om dessa utmaningar hanteras på rätt sätt, genom att bygga motståndskraftiga samhällen med fungerande skyddsnet, diversifierad produktion som sprider risker, utformade utifrån lokala förutsättningar tillsammans med lokalbefolkningen, kan de utmaningar vi står inför vändas till något positivt.

För att lyckas med detta krävs ett fungerande internationellt samarbete. Det handlar både om samarbetet för att stoppa vår negativa påverkan på klimatet och miljön, men också om exempelvis utvecklingspolitiken och handelspolitiken. Omställningen måste vara rättvis.

4.1 Klimat- och miljöförändringarna ställer nya krav på samarbete

De klimat- och miljörelaterade förändringarna utgör problem som påverkar oss alla, även om effekterna drabbar oss på olika sätt. Att möta dem kräver omställning, en ny politik. Problemen är gemensamma, det är också lösningarna. Det handlar dels om hur vi gemensamt ska minska utsläppen av växthusgaser, men också om hur sjöar, vattendrag och andra naturresurser som sträcker sig över landgränser ska skyddas och administreras så att alla får ta del av dem utan att de överexploateras eller förstörs av utsläpp. Även förberedelser för och insatser vid klimat- och miljökatastrofer och kriser kräver multilateralt samarbete.

De senaste åren har förutsättningarna för det multilaterala samarbetet förändrats. USA har under Donald Trumps presidentskap minskat sitt ekonomiska stöd till FN-systemet i sin helhet och vissa valda delar i synnerhet. Man har också gjort tydligt att FN-systemet och den multilaterala världsordningen inte är prioriterade delar av administrationens utrikespolitik. Besluten att lämna Parisavtalet, INF-avtalet och kärnenergiavtalet med Iran är tre tydliga och oroväckande exempel på denna utveckling. Samtidigt ser vi en allt mer expansionistisk politik från exempelvis Kina och ett Ryssland som agerar destabiliserande i flera regioner runt om i världen. I flera länder, däribland regionala stormakter som Brasilien, Turkiet och Indien styr numera konservativa, auktoritära, patriarkala och nationalistiska ledare som ifrågasätter eller nedprioriterar klimat- och miljöfrågor. Vi har under flera år sett hur den demokratiska utvecklingen går tillbaka i fler länder än den går framåt. Denna utveckling är mycket oroväckande i en tid då multilateralt samarbete krävs för att möta våra gemensamma klimat- och miljöutmaningar.

Freds forskningsinstitutet Sipri pekar i rapporten Climate Security – Making it #Doable på svårigheterna med att möta klimatrelaterade säkerhetsrisker genom internationellt samarbete. De menar att det ofta är svårt att klargöra vem som äger problemen och hur lösningarna ser ut, delvis eftersom problemen ofta är mångfacetterade och berör flera politikområden. Detta faktum gör även frågorna svårhanterade inom nationella regeringar. Dessutom finns spänningar mellan korta och långa perspektiv samt mellan kortsiktig ekonomisk utveckling å ena sidan och hänsyn till miljö och klimat å den andra.

Enligt rapporten har framsteg gjorts inom FN-systemet de senaste åren. I rapporten nämns särskilt det ökade antalet säkerhetsrådsresolutioner som inkluderar formuleringar om behovet av adekvata klimatriskbedömningar och strategier för att hantera dem samt bildandet av ”a Group of Friends on Climate and Security” som leds av Tyskland och Nauru. Rapporten lyfter också etablerandet av en klimatsäkerhetsmekanism och att den oberoende expertarbetsgruppen om klimatrelaterade säkerhetsrisker har försett säkerhetsrådet och övriga FN-systemet med kunskap och strategier för att möta utmaningarna. Sverige har under medlemskapet i FN:s säkerhetsråd 2017–2018 haft en viktig roll i att ytterligare lyfta upp frågan på dagordningen.

Rapporten lyfter också framsteg som gjorts i arbetet med att adressera och begränsa klimatrelaterade säkerhetsrisker inom regionala samarbetsorganisationer. Utvecklingen inom organisationer som AU (Afrikanska unionen), EU (Europeiska unionen), Asean (Association of Southeast Asian Nations), SAARC (the South Asian Association for Regional Cooperation), Ecowas (the Economic Community of West African States) och Caricom (Caribbean Community and Common Market) visar på en ökad medvetenhet om problematiken. Frågorna kommer allt högre på samtliga organisationers agendor, vilket också leder till att de prioriteras högre inom det internationella samfundet.

Samtidigt finns mycket kvar att göra. Bland annat menar rapportförfattarna att det inom EU finns ett glapp mellan politiska ambitioner och konkreta politiska förslag. De menar vidare att de regionala organisationerna – för att kunna hantera utmaningarna på ett tillfredsställande sätt – behöver utveckla bättre interna samordningsmekanismer som kan hantera de mångfacetterade och komplexa utmaningar som det handlar om. Ett konkret förslag från rapportförfattarna är att de regionala organisationerna bör följa FN:s exempel med inrättandet av en klimatsäkerhetsmekanism. I rapporten lyfts också betydelsen av de regionala stormakterna inom de regionala organisationerna. Deras intresse och vilja att agera i dessa frågor är ofta avgörande.

Vänsterpartiet menar att regeringen förtjänar beröm för att den lyft frågan om de klimat- och miljörelaterade förändringarnas koppling till säkerhetspolitiken under åren i FN:s säkerhetsråd. Det är nu viktigt att den ambitionen lever vidare och finns med Sveriges övriga bi- och multilaterala relationer.

Regeringen bör konsekvent adressera de klimat- och miljörelaterade förändringarnas koppling till säkerhetspolitiken i Sveriges utrikespolitiska relationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Bättre resursfördelning, mer jämställdhet och jämlikhet

Vänsterpartiet eftersträvar att länder, regioner och individer ska hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, dvs. den mängd resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd resurser, nu eller i framtiden. Tanken om ett rättvist miljöutrymme har två beståndsdelar. Den första delen är den

grundläggande utgångspunkten att det finns ett givet miljöutrymme som vi människor har att röra oss inom. Vi har bara en jord med vissa givna ekologiska gränser. De ramarna kan inte tänjas hur som helst, utan vi måste se till att leva inom dem. Lever vi över ett givet miljöutrymme, över ett ekosystems bärkraft, drabbar det oss själva men även andra länders invånare och kommande generationer. På samma sätt drabbar tidigare generationers överskridande av ramarna oss i dag. Vi kan inte alltid helt objektivt slå fast hur stort miljöutrymmet är, men vi kan göra kvalificerade bedömningar, exempelvis gällande nivåer av klimatpåverkande växthusgaser. Miljöutrymmet är inte statiskt. Det kan minska ytterligare genom rovdrift och miljöförstöring, men också ökas genom mer miljövänliga produktionsmetoder.

Den andra delen av det rättvisa miljöutrymmet är frågan om rättvisa. Om man tror på alla människors lika värde borde tillgången till pengar inte vara grunden för en fördelning av världens resurser. Jorden är vårt gemensamma arv och borde då också förvaltas på det sättet. Men i dag är det de individer, företag och länder som har mycket pengar som lägger beslag på en långt mycket större andel av det totala miljöutrymmet än vad fattiga länder eller individer gör. Det är inte rättvist. Det behövs politiska beslut för att rika länder ska minska sin miljö- och klimatpåverkan och för att fattiga länder ska få möjlighet att utvecklas.

Vänsterpartiet strävar efter klimaträttvisa. Det betyder av vi tittar specifikt på klimatförändringarna utifrån ett rättviseperspektiv och på vem som påverkar respektive drabbas av klimatförändringarna. Situationen i världen i dag kan betecknas som djupt orättvis utifrån ett klimaträttviseperspektiv. Kapitalismen fördelar jordens resurser extremt ojämnt, mellan klasser, mellan rika och fattiga länder och – i samspel med patriarkala strukturer – mellan kvinnor och män. Världens rika människor har orsakat klimatförändringarna och har fortfarande störst påverkan på klimatet. De som drabbas är däremot världens fattiga människor. Utifrån ett klimaträttviseperspektiv är det, vilket även slås fast i FN:s klimatkonvention, de rika länderna som har det historiska ansvaret för klimatförändringarna och som nu även har det största ansvaret för att minska sina utsläpp. Dessutom måste de rika länderna ge stöd till de fattiga länder som drabbas av klimatförändringarna.

Det finns stora skillnader mellan fattigas och rikas klimatpåverkan även inom länder. Vi anser att det behöver synliggöras vilka som överskrider sitt miljöutrymme och med hur mycket, såväl nationellt som globalt. Att synliggöra ojämlikheterna är att visa hur det globala klassamhället ser ut i praktiken. Debatten som förs om klimatet fäster knappt någon uppmärksamhet alls på kön, trots att det är kvinnor som drabbas hårdast av miljöförändringarna samtidigt som det är män som belastar miljön mest, i såväl rika som fattiga länder. Det handlar om makt och resurser, och världens kvinnor har alltså inte jämställda levnadsvillkor i förhållande till män. Därför är det nödvändigt att lyfta klimatfrågorna ur ett genusperspektiv.

Sverige bör i internationella klimatförhandlingar och övriga forum som berör klimatfrågan uppmärksamma de globala skillnaderna liksom klass- och genusaspekter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik för klimaträttvisa utvecklas i motionen Klimaträttvisa (2018/19:392).

4.3 Kräv att handelsavtal ska vara miljö- och klimatvänliga

Vänsterpartiet vill ha en rättvis handelspolitik som sätter människor, social rättvisa, djur, klimatet och miljön främst och som fokuserar på samhällsvinster för alla – inte bara på vinster för storföretag. Handel med omvärlden är avgörande för Sveriges välstånd och vår utveckling. Vänsterpartiet har genom åren stått bakom avvecklingen av tullar och andra formella handelshinder.

I dag har EU handelsavtal med omkring 50 länder. Vänsterpartiet menar att Sverige och EU måste stå upp för miljön, klimatet och demokratin. Det gäller även de handelsavtal som EU ingår. Därför motsätter vi oss en handelspolitik där vinster för storföretagen går före rätten till trygga jobb, klimatet och vår gemensamma välfärd. Vänsterpartiet är emot handelsavtal som CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement) mellan EU och Kanada och TISA (Trade in Services Agreement) mellan EU och 22 andra parter. Båda avtalen har kritiserats hårt, bland annat för att makt flyttas från länders regeringar till storföretag och för att avtalen riskerar att undergräva arbetstagares rättigheter, slå mot välfärden och inte minst utgöra ett hot mot klimat och miljö. Ett stort problem är också att företag ges möjlighet att stämna stater för utebliven vinst. Därmed hindras länder från att föra den politik de vill om den strider mot avtalet.

Vidare menar Vänsterpartiet att EU bör ställa som krav att motparten ska leva upp till Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal.

Regeringen bör verka för att EU ställer krav på efterlevnad av Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I Brasilien har omfattande bränder härjat Amazonas under sommaren 2019. Landets president Jair Bolsonaro vägrade länge agera för att stoppa bränderna, han har till och med hävdade att de är ett påhitt av miljöorganisationer. Samtidigt har EU kommit överens om ett gigantiskt handelsavtal med Mercosur, där bland annat Brasilien ingår. Avtalet har mötts av omfattande kritik från civilsamhället. I juni uppmanades EU av över 300 frivilligorganisationer att stoppa förhandlingarna om avtalet med hänvisning till den kraftigt försämrade situationen för klimatet och de mänskliga rättigheterna i Brasilien under Bolsonaros styre. Frankrikes miljöminister är djupt kritisk till avtalet och efter Brasiliens undermåliga hantering av skogsbränderna i Amazonas har såväl Frankrikes som Irlands regering hotat med att inte godkänna avtalet. Tyskland och Norge har dragit in sitt stöd för att bekämpa skogsavverkningen i Brasilien eftersom landets president uppenbarligen inte använder pengarna till det avsedda ändamålet. I Finland diskuteras ett importstopp av brasilianskt nötkött.

Vänsterpartiet kräver därför att det nuvarande handelsavtalet med Mercosur stoppas och kräver bindande klimat- och miljöåtaganden i fortsatta förhandlingar.

Regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosur och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan brist i EU:s handelsavtal är att de inte fastslår vilka sanktioner som ska användas när ett land som Brasilien inte respekterar sina åtaganden. Kapitlet om hållbarhet blir därför tandlöst. Just därför är kritiken så massiv från alla de organisationer och personer som på allvar bryr sig om klimatet. Om Brasilien lämnar Parisavtalet, som de hotat att göra, skulle det inte påverka det ingångna avtalet eller leda till sanktioner. Detta är en uppenbar svaghet som Vänsterpartiet vill åtgärda.

Regeringen bör verka för att kapitlen om hållbarhet i de handelsavtal som EU ingår med andra länder ska stipulera sanktioner ifall parterna inte håller sina åtaganden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4 Ställ klimat- och miljökrav på export- och investeringsinsatser

Sverige bedriver ett omfattande handels- och investeringsfrämjande arbete genom statliga bolag och myndigheter som exempelvis Exportkreditnämnden (EKN), Svensk Exportkredit (SEK) och Business Sweden. Dessa aktörer ger stöd och utfärdar exportkrediter och garantier vid export och investeringar utomlands.

Under 2018 utfärdade den statliga myndigheten EKN garantier för affärer inom kolutvinning för 347 miljoner kronor. Majoriteten gick till Volvo för försäljning av utrustning till kolgruvor i Sydafrika. Under de första fyra månaderna av 2019 har myndigheten redan beviljat krediter för 135 miljoner kronor inom kolutvinning. Under 2017 utfärdade EKN garantier för 3,3 miljarder kronor till Siemens för export av utrustning till utvinning av fossilgas och uppbyggnad av en anläggning för flytande fossilgas i ryska Arktis. Anläggningen anses försvåra urfolket Nenets levnadsvillkor samt hota både fisket och rennäringen.

Under 2018 har dessutom det statliga bolaget Svensk Exportkredit AB lånat ut 21,8 miljarder kronor till affärer inom fossilutvidgande verksamhet, som utvinning av fossila resurser eller utvidgning av infrastruktur för fossilkraft.

I en tid där behovet av omställning är akut och klimatvänliga energi- och produktionsalternativ är på framväxt är det obegripligt att den svenska politiken för export- och investeringsfrämjande ger så stort stöd till fossilindustrin. Vänsterpartiet menar att Sverige måste ta sitt ansvar för en hållbar utveckling i alla avseenden.

Regeringen bör snarast återkomma med nya riktlinjer som stoppar stöd från statliga bolag och myndigheter till miljö- och klimatskadliga investeringar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4.1 AP-fondernas klimat- och miljöansvar

Sedan 1 januari 2019 – då förändringarna i proposition 2017/18:271 Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna trädde i kraft – gäller ett nytt mål för placeringsverksamheten i Första–Fjärde AP-fonderna. Fondmedlen ska numera förvaltas på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Regeringen anförde vidare i propositionen att vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på det övergripande målet för placeringsverksamheten.

Det nya målet motiveras med att det bör finnas en förväntan på att Första–Fjärde AP-fonderna, som statliga myndigheter och förvaltare av statliga pensionsmedel, aktivt arbetar med att integrera ESG-frågor (eng. ”Environment, Social and Governance”) vid förvaltningen av fondmedlen. Med ”Environment” avses t.ex. bolagens inverkan på miljö och klimat (miljöaspekter). Med ”Social” avses frågor som rör socialt ansvars-tagande, t.ex. mänskliga rättigheter, arbetstagarrättigheter och likabehandling (sociala aspekter). Med ”Governance” avses frågor som rör styrningen av ett bolag, t.ex. aktieägares rättigheter och frågor om ersättningar till ledande befattningshavare (bolagsstyrningsaspekter).

Vänsterpartiet tycker det är bra att regeringen inför ett nytt mål för placeringsverksamheten om föredömlighet och ansvarsfulla investeringar. Men vi ifrågasätter om det kommer att göra så stor skillnad. För samtidigt som det nya målet införs slår regeringen fast att ESG-frågor ska främjas utan att göra avkall på det övergripande målet för placeringsverksamheten. Man skriver också: ”Att beakta dessa aspekter är en självklar del av en modern förvaltningsstrategi i syfte att motverka risker och öka avkastningen i de fall det finns ett samband mellan avkastning och beaktande av ESG-frågor.” Formuleringen kan tolkas som att det bara är intressant att beakta ESG-frågor i de fall beaktandet av dessa kan förväntas ha en positiv effekt på avkastningen.

Vänsterpartiet anser att det bör ställas betydligt tydligare krav på AP-fonderna avseende miljö och etik. Därför har vi med anledning av proposition 2017/18:271 Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna i en följdmotion 2018/19:40 föreslagit en starkare styrning för att bl.a. förhindra investeringar i klimatskadlig verksamhet. AP-fondernas placeringar ska vägledas av följande riktlinjer avseende miljö och etik:

- Miljömässiga och etiska hänsyn ska likställas med målet om hög avkastning.
- AP-fonderna ska inte göra några nyinvesteringar i kol, olja eller fossilgas.
- AP-fonderna ska avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin inom fem år.
- Samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi.
- Samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar.
- AP-fonder ska inte investera i bolag som använder skatteparadis för att undgå beskattning.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4.2 EU:s klimatinvesteringar

Organisationen Act Alliance – ett globalt samarbete mellan kyrkor och organisationer för effektivare katastrofinsatser, utvecklings- och påverkansarbete – har granskat EU:s klimatinvesteringar utifrån EU:s klimatfinansiering. Granskningen bygger på rapporter från EU-kommissionen, Europeiska utvecklingsfonden (EDF) och Europeiska investeringsbanken (EIB) till FN-organet UNFCCC och uppgifter från medlemsstaterna. Den totala klimatfinansieringen ökade mellan 2013 och 2016 från 9,5 miljarder euro till 20,2 miljarder euro. Den största delen av ökningen kom från medlemsstaterna som bidrog med 15,5 miljarder euro 2016.

Kommissionen och EDF ökade under perioden sina klimatrelaterade finansiella åtaganden med nästan 400 procent, medan motsvarande åtaganden hos EIB fortsatte oförändrat. I genomsnitt var omkring 30 procent av EIB:s finansiella åtaganden gentemot DAC-länder under perioden klimatrelaterade. Act Alliance konstaterar att det är oroväckande att EIB inte riktar en större del av sina investeringar mot klimatinsatser, men menar att banken har möjlighet att nå sitt eget mål om att 35 procent av de finansiella åtagandena gentemot DAC-länder ska vara klimatrelaterade. Samtidigt fortsätter EIB att stödja investeringar i fossilindustrin, både i och utanför Europa. Detta går rakt emot ambitionerna i Parisavtalet.

EIB är ett fristående organ inom EU. Bankens huvudsyfte är att bidra till tillväxt och sysselsättning inom EU genom att erbjuda långsiktig finansiering av samhällsekonomiskt lönsamma projekt. Det är en institution med mycket makt och stora ekonomiska muskler. För att underlätta klimatomställningen vill Vänsterpartiet omvandla

Europeiska investeringsbanken till en klimatinvesteringsbank som gör produktiva och samhällsnyttiga investeringar för klimatet. Banken ska upphöra med fossila placeringar och respektera internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter och klimat- och miljöavtal. Ur banken ska företag, regioner, kommuner och länder kunna låna pengar till låg ränta för gröna investeringar i det som ställer om och utvecklar samhällen.

Regeringen bör verka för att Europeiska investeringsbanken omvandlas till en klimatinvesteringsbank. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.5 Stärk miljön och klimatet i utvecklingspolitiken

Grunden för svensk utvecklingspolitik är Sveriges politik för global utveckling, PGU. Det har gått 16 år sedan en enig riksdag antog propositionen Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling och därigenom slog fast att utvecklingspolitiken skulle genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från de fattigas perspektiv på utveckling. Samtidigt slog riksdagen fast att svensk politik måste vara samstämmig, dvs. alla politikområden måste bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om rättvis och hållbar global utveckling.

Vänsterpartiet välkomnade PGU. För oss är det centralt att svensk utvecklingspolitik utgår från PGU, att internationell utvecklingspolitik handlar om mer än bara bistånd och att det krävs samstämmighet mellan alla politikområden för att nå utvecklingspolitikens mål. PGU var visionär och nydanande när den kom. Flera länder och organisationer har de senaste åren utvecklat egna policyer och riktlinjer för samstämmighet. När världens stater 2015 enades kring nya hållbarhetsmål i Agenda 2030 var samstämmigheten en bärande princip.

Det är dock uppenbart att svensk politik fortfarande inte är samstämmig. De stora målkonflikterna och hindren för en kraftfull utvecklingspolitik kvarstår, och samtliga regeringar har misslyckats med att presentera konkreta förslag på hur de ska hanteras. Inom klimat- och miljöområdet är försäljningen av Vattenfalls kolgruvor, förvaltningen av AP-fonder samt handelspolitiken och exportfrämjandet utan klimatperspektiv kanske de tydligaste exemplen.

Regeringen beskriver arbetet med PGU och Agenda 2030 i termer av att synliggöra och hantera mål- och intressekonflikter. I själva verket handlar det oftast om konkreta hinder för en hållbar utveckling som regeringen är ovillig att undanröja. För det krävs dock en tydlig politik som inga regeringar, oavsett färg, velat driva.

Regeringen bör återkomma med tydliga förslag på hur man ska hantera de hinder för utveckling som beskrivs i skrivelsen Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets syn på PGU utvecklas i motionen med anledning av skrivelse 2015/16:182 Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (2016/17:33).

Antagandet av Agenda 2030 ger den globala utvecklingspolitiken en förnyad kraft genom att lyfta upp de viktiga principerna om universalitet och samstämmighet. Under de senaste åren har flera andra framsteg gjorts inom den globala utvecklingspolitiken och de multilaterala regelverken. Klimatmötet i Paris, överenskommelsen Addis Ababa Action Agenda om utvecklingsfinansiering och Sendaikonferensen där ett nytt ramverk för katastrofriskreducering antogs utgör andra exempel. Sammantaget lägger dessa

framsteg grunden för en utvecklingsagenda som kan föra världen framåt på ett mer hållbart sätt.

Under våren 2019 presenterade Agenda 2030-delegationen sitt slutbetänkande. I betänkandet fanns flera förslag som syftar till att ge ökad kraft åt Sveriges arbete med Agenda 2030 och stärka samstämmighetspolitiken. Vänsterpartiet välkomnar delegationens slutbetänkande och förutsätter att regeringen kommer att presentera konkreta förslag för riksdagen utifrån det inom kort.

De fattiga och redan utsatta i världen drabbas värst av värme, torka, översvämningar, sjukdomar och bristande vattenkvalitet. Oavsett om fattiga och marginaliserade grupper lever i rika eller fattiga länder drabbas de värst. För att lyckas kombinera en effektiv fattigdomsbekämpning med ekologisk hållbarhet krävs satsningar på miljövänlig och hållbar produktion av energi och livsmedel samt omställning till en mer miljövänlig transport- och industrisektor. Vänsterpartiet vill därför se ett nytt klimatbistånd som ska användas till förebyggande klimatåtgärder som motverkar konsekvenserna av de klimatförändringar vi redan ser. Klimatmålen måste gå före kortsiktiga vinstintressen och den rika delen av världen måste ta sitt historiska ansvar. Det klimatbistånd vi vill se ska bestå av nya additionella medel, dvs. vara ytterligare medel utöver det utlovade biståndet och trappas upp under tre år. Pengarna kan t.ex. användas för omställning till ekologiskt hållbara jordbruk, teknikutveckling eller utbyggnad av förnybar energi. Vänsterpartiets förslag till klimatbistånd genomförs som en årsvis stegring. 2020 föreslås det uppgå till 500 miljoner kronor, 2021 till 750 miljoner kronor och 2022 till 1 miljard. Vårt förslag om införande av additionellt klimatbistånd utvecklas i Utgiftsområdesmotion UO 7 Internationellt utvecklingssamarbete.

EU har antagit en policy för samstämmighet i utvecklingspolitiken, Policy Coherence for Development, som motsvarar PGU i svensk utvecklingspolitik. Fortfarande finns dock grundläggande brister i samstämmigheten mellan EU:s olika verksamheter. Unionens handels-, jordbruks- och fiskeripolitik är exempel på verksamheter som försvårar, och i vissa fall helt slår sönder, förutsättningarna för att biståndet ska kunna ge resultat genom att vara utformade utifrån medlemsstaternas behov. Vänsterpartiet anser att Sverige bör verka för att EU:s klimatbistånd ska vara additionellt, alltså läggas till redan existerande åtaganden för biståndet. Klimatet är en ödesfråga och omställningen i den fattiga delen av världen är central.

Regeringen bör verka för att EU:s klimatbistånd ska vara additionellt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I december 2017 meddelade Världsbankens chef Jim Yong Kim att banken efter 2019 skulle upphöra med låneprojekt till gas- och oljeutvinning samt borrhning och drift av oljebrunnar. Banken meddelade också att den kommer att använda sig av ett skuggpris på koldioxid i de ekonomiska analyserna av alla projekt i sektorer med höga utsläpp.

Bankens besked bedöms som viktiga av flera miljöorganisationer som pekar på att många satsningar inte skulle bli av utan stöd från Världsbanken och att banken tidigare gjort stora investeringar i sektorn. Samtidigt finns det mycket kvar att göra i Världsbankens miljö- och klimatarbete. Löftet innebär inget totalt stopp av finansiering för projekt som rör fossila bränslen eller fossil energi. Bland annat undantas byggandet av gas- och oljeledningar och lån till fattiga länder för sådana investeringar under vissa förutsättningar. Lån via mellanhänder omfattas inte heller. På den vägen finansierar Världsbanken indirekt byggandet av kolkraftverk i länder som Bangladesh, Indien och

Filippinerna. Vänsterpartiet menar att dessa s.k. Bretton Woods-institutioner i högre grad bör sträva i samma riktning och att den riktningen bör styras av Agenda 2030.

Regeringen bör verka för att IMF:s och Världsbankens verksamhet anpassas till Agenda 2030. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets kritik mot Världsbankens bristande klimat- och miljöarbete utvecklas i motionen Klimaträttvisa (2018/19:392). Vår politik om IMF och Världsbanken beskrivs närmare i motionen Världsbanken och IMF (2014/15:80).

4.6 Stärk företagens ansvar för miljön och klimatet

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera dem och individens möjligheter att få sin sak prövad vid kränkningar. I stället för att skapa nya rättsliga skyldigheter klargör principerna betydelsen av befintliga internationella konventioner för mänskliga rättigheter.

Statskontoret har i rapporten ”FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete” analyserat Sveriges efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Statskontoret skriver att möjligheten att ställa krav på ”human rights due diligence” – ett verktyg som företag kan använda för att analysera riskerna för och förhindra att deras verksamhet har en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna – bör utredas och att regeringen bör utveckla tydliga kriterier för när statliga bolag ska göra human rights due diligence.

Vidare föreslås att regeringen bör se över om möjligheterna till gottgörelse av företagsrelaterade människorättsövergrepp kan utvecklas. Statskontoret menar också att regeringen bör utreda möjligheten att stifta lag som ger möjlighet att pröva och lagföra företagsrelaterade människorättskränkningar som sker av svenska företag i andra länder samt att en höjning av maxtaket på företagsboten skulle kunna främja efterlevnaden av FN:s vägledande principer. Enligt Statskontoret bör staten föregå med gott exempel och ställa högre krav vid statliga investeringar och upphandlingar. Det bör ske genom att de kriterier som används för utvärdering och uppföljning av stöd och investeringar i statlig verksamhet harmoniseras med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Slutligen föreslås vissa förändringar i arbetet med offentlig upphandling, bl.a. att man bör utreda konsekvenserna av att göra det obligatoriskt att under vissa förutsättningar ställa fler krav kopplade till de mänskliga rättigheterna i upphandlingar.

Vänsterpartiet instämmer i den bild som Statskontoret ger av hur svenska företag bättre kan följa FN:s vägledande principer och vikten av att de gör det. Vi tror också att de förslag som Statskontoret presenterar skulle bidra till en positiv utveckling på området.

Regeringen bör återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag regeringen arbetar fram. Det kan ske med utgångspunkt i environmental due diligence, ett verktyg som liknar human rights due diligence, men där miljö- och klimatperspektivet är vägledande.

Regeringen bör utreda möjligheten att även införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.6.1 Stärk bankernas ansvar för miljön och klimatet klimat

Fair Finance Guide – ett internationellt initiativ som granskar hur hållbart banker investerar och lånar ut pengar – har i rapporten Lagg om växeln granskat investeringar och utlåning inom energisektorn från de sju största bankerna i Sverige. Granskningen rör åren 2016 och 2017, det vill säga åren närmast efter att Parisavtalet slöts. Enligt Parisavtalet ska finansiella flöden skiftas för att stödja en hållbar utveckling.

Enligt granskningen hade de sju största bankerna i Sverige vid årsskiftet 2017/18 investerat 5,4 miljarder dollar i fossil energi och bara 1,2 miljarder i hållbar energi. Under 2016 och 2017 lånade bankerna ut 1,9 miljarder dollar till fossil energi och 2,5 miljarder dollar till hållbar energi. En halv miljard gick till kärnkraft. Det innebär att hälften av bankernas utlåning till energisektorn har gått till hållbar energi efter Parisavtalet.

Sammantaget visar granskningen att de svenska storbankerna fortsätter att främja den fossila energisektorn även efter Parisavtalet. I genomsnitt har 64 procent av bankernas investeringar och utlåning till energisektorn gått till fossil energi under perioden 2016–2017. Det motsvarar nästan det dubbla värdet av de finansiella flödena till hållbar energi. I början av 2018 utgjorde investeringar inom fossil energi 70 procent av de samlade investeringarna i energisektorn, medan endast 16 procent av investeringarna gick till hållbar energi.

Av bankernas nyutlåning och garantier är andelen hållbar energi betydligt högre, hälften har gått till hållbar energi. Fortfarande är dock fossil energi det enskilda energislag som får störst andel av utlåningen. Bankernas totala nyutlåning till energisektorn som helhet har sjunkit kraftigt efter Parisavtalet. Framförallt är det nyutlåningen till fossil energi som minskat, med 71 procent. Nyutlåningen till sol-, vind- och vågkraft samt geotermisk energi har minskat med 29 procent. Jämfört med femårsperioden före Parisavtalet har alla bankerna under 2016 och 2017 ökat den sammanlagda andelen investeringar och utlåning till sol-, vind- och vågkraft samt geotermisk energi jämfört med fossil energi, i genomsnitt från 12 procent till 28 procent.

Fair Finance Guide föreslår bland annat att bankernas redovisningsskyldighet ska stärkas och att det ska tvingas bedöma och rapportera klimatrisker i sin verksamhet. Vänsterpartiet instämmer i kritiken mot bankernas agerande och i behoven av handling.

4.7 Rätt till rent vatten

Tillgång till rent vatten är en grundläggande mänsklig rättighet. Trots detta saknar 785 miljoner människor tillgång till rent vatten. Varje år dör omkring 310 000 barn av diarré som orsakats av smutsigt vatten och otillräcklig sanitet. Att säkra tillgången till rent vatten är avgörande för att kunna rädda liv världen över och även för att kunna bekämpa fattigdom samt för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Ett lands hela utveckling går hand i hand med tillgång till rent vatten. I en tid av klimatförändringar och fler konflikter om vatten blir det allt viktigare att lyfta dessa frågor.

Bristande tillgång till rent vatten påverkar kvinnor och flickor särskilt hårt. Sjukdomar kopplade till smutsigt vatten och brist på säkra toaletter är den femte vanligaste dödsorsaken bland kvinnor runt om i världen. Alltför många kvinnor ägnar timmar varje dag åt att hämta rent vatten i stället för att delta i utbildning eller aktiviteter som skulle kunna ge en egen inkomst. För att säkerställa dessa mänskliga rättigheter behövs långsiktiga lösningar med hållbara, tillgängliga system för

distribution av vatten. Det behövs samhällslösningar som når alla, inte endast dem med mest pengar.

När en resurs blir en bristvara tenderar den att bli en attraktiv handelsvara. Under de senaste decennierna har det i högsta grad gällt vatten. Globala företag ser gränslösa marknader öppna sig genom privatiseringar av vatten i kombination med en växande efterfrågan på vatten. Privata vattenföretag strävar efter kortsiktig vinst och söker sig till områden där kostnaderna är låga och inkomsterna höga. IMF och Världsbanken har dessutom i flera fall utövat påtryckningar på fattiga länder för att de ska sälja ut sina vattenverk till multinationella bolag.

Vänsterpartiet ser Sverige som en viktig aktör i det globala arbetet med att säkra tillgång till vatten för jordens fattiga. Universell tillgång till rent vatten förutsätter att det finns en tryggad tillgång till vatten via det offentliga. Vänsterpartiet menar därför att all privatisering av vatten och dess distribution måste upphöra.

Sverige bör, som enskilt land såväl som medlem i EU och FN, inom IMF och Världsbanken verka för att privatisering av vattenresurser stoppas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att vi långsiktigt ska säkra tillgången till rent vatten för hela jordens befolkning krävs att vi bygger upp hållbara system för vatten i varje samhälle så att de kan tillhandahålla rättvisa och hållbara tjänster till alla. Då behöver regeringar och biståndsgivare förändra sitt arbete med vatten. I dag ser vi att mycket av arbetet med vatten sker i form av kortsiktiga projekt. Alltför många givare använder dessutom arbetet med vatten för att visa upp just sina enskilda tekniska lösningar. Hållbara och långsiktiga system för vatten kan inte byggas genom projekt eller kopplas till enskilda tekniska lösningar. Det krävs gemensamt ägda samhällssystem som myndigheter och regeringar kan ta ett långsiktigt ansvar för. Detta blir i synnerhet viktigt i en tid då tillgången till rent vatten hotas av klimatförändringar. Arbetet med att säkra rätten till vatten behöver också bedrivas i aktiv dialog med det civila samhället och samhällets medborgare.

Sveriges arbete med att säkra rätten till vatten behöver fokusera på att långsiktigt stärka och bygga nationella system och institutioner som kan tillhandahålla hållbara vattentjänster. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Håkan Svenneling (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Elin Segerlind (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Yasmine Posio (V)

Jessica Thunander (V)